

Yttrande avser ert dnr KN2026/00215

Luleå tekniska universitet (LTU) yttrar sig härmed över skrivelse *Förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsdirektiv (NV-09545-24)*.

Luleå tekniska universitet tillstyrker Naturvårdverkets förslag till författningsändringar enligt skrivelsen. Ställningstagandet grundar sig på att Naturvårdsverkets bedömningar och förslag förefaller rimliga. Universitetet vill dock lämna några specifika synpunkter.

Teknikneutralitet

Det är viktigt att genomförandet av avloppsvattendirektivet inte ytterligare bidrar till inlåsnings effekter i det nuvarande socio-tekniska systemet som vårt VA-system utgör. Således är det viktigt att teknikneutraliteten bevaras och tydliggörs i alla formuleringar i alla lagstiftningar som ändras.

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) är i dagens utformning teknikneutral med formuleringar där begrepp som allmän VA-anläggning, vattentjänster, ordna vatten och avloppsförsörjning i ett större sammanhang, och man pratar om anordningar. Teknikneutralitet är mycket viktigt för att kunna tillåta innovationer, och nya sätt att tillhandahålla vattentjänster inte hindras av lagstiftningen så länge de skyddar människors hälsa och miljön. Detta är inte minst viktigt vad gäller försök att få till cirkulär ekonomi i VA-sektorn, med större och säkrare utvinning av resurser såsom vatten, växtnäring och energi.

I införlivningen av det nya avloppsdirektivet verkar man frångå den teknikneutraliteten på ett olyckligt sätt, exempelvis med formuleringar i 1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (2 b §, i definitionen av avloppstätort) på sidan 8: *”ett område där befolkningen och ekonomisk verksamhet uttryckt i personekvivalenter, är tillräckligt koncentrerad för att avloppsvatten från tätbebyggelse ska kunna samlas upp och ledas till ett eller flera avloppsreningsverk eller till ett eller flera slutliga utsläppspunkter”*.

Det vore önskvärt att istället föra in skrivningar från LAV i Miljöbalken, och säga att i avloppstätorter ordnas vatten och avloppsförsörjningen i ett större sammanhang, utan att specificera exakt på vilket sätt det ska ske.

Ett annat exempel– sid 22 i utkastet (1.3 Förslag till förordning om avloppsvatten från tätbebyggelse): ”2 kap. Ledningsnät och individuella system, Krav på ledningsnät, 1 § Avloppsvatten från tätbebyggelse från en avloppstötort med en belastning på 1 000 pe eller mer ska avledas via ledningsnät”. Förslaget är att här att lägga till ”...avledas via ledningsnätet eller på annat sätt som VA-huvudmannen tar ansvar för”.

På sidan 89 (4.2 Ändringar i 9 kap. miljöbalken) under rubriken 4.2.3 står det ”Naturvårdsverket bedömer att den nya definitionen innebär att avloppstötorten i normalfallet sammanfaller med de fastigheter som via ett ledningsnät är anslutna till ett avloppsreningsverk.” Detta utgör en teknikbegränsning och frångår teknikneutraliteten i LAV.

Under 4.2 Ändringar i 9 kap. miljöbalken står det också på sidan 90 att ”Begreppet tätort i det äldre avloppsdirektivet har inte införlivats ordagrant i svensk rätt. Inte heller kravet på ledningsnät enligt det äldre direktivet är explicit införlivat, utan ansågs, vid genomförandet av det direktivet, följa av redan befintliga bestämmelser som lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar tillsammans med dåvarande miljö- och hälsoskyddsbestämmelser och branschstandarder. Sverige har därmed hittills inte haft ett fullständigt införlivande av det äldre direktivet när det kommer till dessa områden.” Nu tänker man sig alltså att införliva kravet på ledningsnät, vilket blir olyckligt då det kommer att cementera fast de system vi har idag och försvåra att införa nya sätt att lösa vattentjänster.

VA-huvudmannens ansvar att lösa avloppsfrågan borde inte styras in i ledningsnät och reningsverk - det är inte tidsenligt och inte förenligt med flera utmaningar vi står inför framöver. Ansvaret att ordna vattentjänster bör i största möjliga mån beskrivas på ett teknikneutralt sätt för att undvika inlåsnings i existerande system.

På sidan 94 (4.2 Ändringar i 9 kap. miljöbalken) belyser NV motsättningen mellan den teknikneutralitet som LAV har idag med krav i nya avloppsdirektivet: ”Å andra sidan är lagen om allmänna vattentjänster teknikneutral och det står kommunen fritt att välja teknisk lösning för ordnandet av de allmänna vattentjänsterna, så länge ansvaret för tjänsternas ordnande ligger kvar på kommunen. Det är därmed möjligt för kommunen att lösa ordnandet utan att inrätta ett ledningsnät, vilket skulle strida mot kravet på ledningsnät i artikel 3.1”.

Inflödets belastning

På sidan 33 (1.3 Förslag till förordning om avloppsvatten från tätbebyggelse) står det under tertiär rening att reduktionen ska beräknas i förhållande till inflödets belastning. Vid urinsortering och klosettavvattning minskar belastningen innan inflödet – det framgår inte på vilket sätt detta kan tillgodoräknas i de föreslagna formuleringarna för tertiär rening. På sidan 34 (1.3 Förslag till förordning om avloppsvatten från tätbebyggelse) finns formuleringen ”Om en andel av det renade avloppsvattnet används för bevattning inom jordbruket enligt 3 kap. 9 § får näringsämnen i den andelen tas med i beräkningen av inflödet och undantas från utsläppt belastning”. Det vore önskvärt med ett förtydligande vad som

gäller vid uppströms utsortering av växtnäring, och att den växtnäringen som sorteras bort uppströms får inräknas i reduktionen.

Kvartär rening

Det är bra att producentansvar införs i det nya avloppsdirektivet. I dagsläget verkar enbart läkemedels- och kosmetikaindustri omfattas. Vi förutsätter att det beror på att de är dessa industrier bidrar till allra största delen med mikroföroreningar till avloppsvattnet. Men det finns också andra branscher, såsom jordbruksindustrin som bidrar med pesticider till avloppsvattnet. Det framgår inte om det finns någon plan för att utöka producentansvaret till fler branscher och om plan inte finns, behöver en sådan utarbetas.

Kostnader

Kostnader för avloppsvattensproducenter och andra kostnader i samband med producentansvaret beskrivs på flera ställen i dokumentet, exempelvis på sidan 49, §58 och på sidan 55-56 på flera ställen (1.4 Förslag till förordning om producentansvar för rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, 1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen om avloppsvatten från tätbebyggelse). Det verkar däremot inte framgå någonstans om att kostnader, böter etc. ska regleras uppåt med exempelvis inflation eller något index.

På sidan 59 (1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen om miljöstraffavgifter) nämns en miljöstraffavgift om 50 000 kr om man som producent inte anlitar en godkänd avloppsproducentansvarsorganisation. Denna miljöstraffavgift befaras vara alltför låg för att tvinga fram att avloppsproducentansvarsorganisationer anlitas.

I detta ärende har rektor Birgitta Bergvall-Kåreborn beslutat. Föredragande har varit Verksamhetscontroller Peder Rönnbäck.